

Azimut
*Comarcal
Senderisme*

12

Berguedà

17 excursions a peu

Pako Crestas

Cossetania Edicions

Col·lecció: Azimut Comarcal
Sèrie Senderisme • 12

BERGUEDÀ

17 excursions a peu

PAKO CRESTAS

Cossetània
EDICIONS

Primera edició: juny del 2013

© del text i de les fotografies: Pako Crestas

© d'aquesta edició:
9 Grup Editorial
Cossetània Edicions
C. de la Violeta, 6 - 43800 Valls
Tel. 977 60 25 91
Fax 977 61 43 57
cossetania@cossetania.com
www.cossetania.com

Disseny i composició: Imatge-9, SL

Impressió: Romanyà-Valls, SA

ISBN: 978-84-9034-142-1

DL T 646-2013

Índex

INTRODUCCIÓ.....	5
La comarca del Berguedà.....	6
La capital, Berga.....	7
Climatologia	8
L'equip	9
Horaris i dificultats.....	10
Cartografia útil.....	11
Telefons i webs d'interès	11
Situació i relació dels recorreguts	12
 ELS ITINERARIS	 13
1. Cap del Verd i Cap d'Urdet des del coll de la Mola.....	14
2. Comabona i pic de Costa Cabirolera des de Gresolet.....	20
3. Collada de Verdet – Pollegó Superior del Pedraforca.....	28
4. El Camaril – Pollegó Superior del Pedraforca.....	34
5. Pollegó Inferior del Pedraforca pel prat del Reu	40
6. Travessa de la serra d'Ensija des del pla de la Palomera.....	46
7. Penyes Altes de Moixeró pel refugi de Sant Jordi.....	52
8. La Tosa d'Alp pels rasos de Comabella.....	58
9. La Creueta i Pedra Picada des de Castellar de n'Hug.....	64
10. Rasos del Tubau des de Sant Jaume de Frontanyà	70
11. El Pedró i Falgars des de la Pobla de Lillet	76
12. El Pedró des de Sant Romà de la Clusa.....	82
13. Volta als Rasos de Peguera des del santuari de Corbera	88
14. La Figuerassa i Queralt des del castell de Sant Ferran	94
15. Serra dels Tossals des del túnel del coll de Jouet	100
16. Serra de Saldaguda des del monestir de la Portella	106
17. Camprodon des de Santa Maria de Merlès.....	114

Introducció

.....

Aquesta guia, mitjançant 17 excursions, ens descobreix diversos indrets de la comarca del Berguedà, la qual, en conjunt, és força muntanyosa. Com sempre, malgrat que el major interès muntanyenc es concentra al nord de la comarca, s'ha fet una aposta de cara a la dispersió de les destinacions, amb la qual cosa s'ha aconseguit una visió més àmplia, rica i diversa de les possibilitats que aquesta comarca ofereix a l'excursionista.

En l'àmbit del muntanyisme i de l'excursionisme, i fins i tot en l'àmbit del turisme més convencional, les muntanyes del Berguedà se cenyeixen a una d'elles, una veritable icona: el Pedraforca. Per la seva estètica, la seva especial forma de gran queixal, la seva situació distingida i solitària, les seves imponents parets i les capritxoses formes dels cims que la coronen, el Pedraforca ha estat, des de sempre, una de les muntanyes més famoses de Catalunya. Les seves excursions, variades totes, desprenen la màgia que tan sols tenen els itineraris que pugen a un cim peculiar i únic.

Malgrat tot, el Berguedà dóna moltíssim més de si per als amants de l'excursionisme i de la natura. El mateix Pedraforca es veu envoltat per les muntanyes del Cadí al nord, on es troba la màxima alçada de la comarca: el pic de Costa Cabrolera. Al sud trobem amables muntanyes, però encara altives i que presenten uns miradors excepcionals; estem parlant de les serres d'Ensiya i del Verd.

Més a orient, al límit nord de la comarca, trobem serralades altes, rocalloses i de gran riquesa paisatgística: les Penyes Altes, la Tosa d'Alp (amb l'únic refugi guardat del Pirineu català que es localitza dalt d'un cim) i les serres situades per damunt de Castellar de n'Hug.

A prop de la capital, Berga, al cor de la comarca, hi ha els amables Rasos de Peguera, bressol de l'esquí a Catalunya, la pregonera serra de Queralt i la ignorada serra de Tossals. I a llevant, entre la Pobla de Lillet al nord i l'embassament de la Baells al sud, trobem el sistema de mitjana muntanya Catllaràs-Tubau, amb la major riquesa natural del Berguedà i un gran desconegut per a la major part de la comunitat excursionista del país.

Per últim, des del sud de l'embassament ens enfilem al paisatge únic de la serra de Saldaguda, de roca conglomerada, i ja al sud, on la muntanya ha perdut definitivament la seva empenta i el paisatge es limita a una successió d'altiplans i valls obagues, trobem les suaus serralades de Santa Maria de Merlès i Camprodon, ja al Lluçanès.

LA COMARCA DEL BERGUEDÀ

El Berguedà és una comarca interior de transició entre l'alta muntanya (Prepirineu) al nord i la Depressió Central al sud. Tot el conjunt forma part de la província de Barcelona, a excepció del municipi de Gósol, que pertany a la província de Lleida.

BERGUEDÀ. 17 excursions a peu

Els límits de la comarca són els següents: al nord, la Baixa Cerdanya; al nord-est, el Ripollès; al sud-est, Osona; al sud-oest, el Solsonès, i al nord-oest, l'Alt Urgell. A la part del nord trobem les muntanyes de més de 2.000 metres, la més central de les quals són els Rasos de Peguera i la més alta la Costa Cabirolera, a la serra del Cadí, únic punt de la comarca que supera els 2.600 metres d'altitud.

La part central i de llevant presenta muntanyes més baixes i menys conegudes, com són els Rasos de Tubau, la serra de Catllaràs i la serra de Saldaguda. La part sud és força més planera i sense serralades destacables.

La comarca té una superfície de 1.184,89 km² i comptava amb una població de 41.202 habitants l'any 2012, fet que representa una densitat de població de 35,01 habitants per quilòmetre quadrat. Està formada pels municipis d'Avià (2.259 habitants), Bagà (2.396), Berga (la capital, amb 16.845), Borredà (594), Capolat (90), Casserres (1.578), Castell de l'Areny (73), Castellar de n'Hug (175), Castellar del Riu (174), Cercs (1.306), l'Espunyola (255), Fígols (46), Gironella (5.063), Gisclareny (31), Guardiola de Berguedà (998), Gósol (221), Montclar (115), Montmajor (473), la Nou (153), Olvan (892), la Pobla de Lillet (1.249), Puig-reig (4.301), la Quar (62), Sagàs (144), Saldes (313), Sant Jaume de Frontanyà (28), Sant Julià de Cerdanyola (257), Santa Maria de Merlès (173), Vallcebre (274), Vilada (486) i Viver i Serrateix (178).

El riu principal és el Llobregat, que neix sota de Castellar de n'Hug, a la vall de la Pobla de Lillet. Aquest riu rep diversos tributaris, com el riu de Bagà i les rieres de Saldes i Bastareny.

El Berguedà, a part de la gran riquesa natural, disposa d'un patrimoni cultural i folklòric de primer ordre. Destaquen, entre els principals atractius culturals i arquitectònics, la festa de la Patum de Berga, la part antiga de la vila de Gironella, la Setmana Medieval de Bagà, el pont medieval de Pedret, les pintures de l'interior de l'església romànica de Sant Vicenç de Rus i l'església romànica de Sant Quirze de Pedret.

LA CAPITAL, BERGA

La ciutat de Berga deu el seu origen a Vergneum, capital del territori dels bergistans, on s'aixecà el Castrum Bergium de la República de Roma.

Els comtes de Cerdanya van establir-hi, a començaments del segle X, la capital d'un vescomtat que depenia del comtat de Cerdanya, el comtat de Berga. La construcció durant el segle XIV de la muralla, enderrocada parcialment quatre segles més tard, va ser un fet essencial per crear nuclis poblacionals al terme. Partidària de la Generalitat durant la guerra dels Remences, l'any 1468 va ser ocupada pel príncep Ferran.

Un fet molt destacable és que durant la baixa edat mitjana, amb motiu de les festes del Corpus, es va iniciar la celebració de la tradicional Patum.

Durant la guerra contra Napoleó va esdevenir la seu de la Junta Superior de Catalunya (1811), i el 1837 es va convertir en seu definitiva del govern carlí. L'any 1877 la vila va rebre el títol de ciutat.

BERGUEDÀ. 17 excursions a peu

El terme municipal presenta el següent patrimoni cultural:

- Església parroquial de Santa Eulàlia, del segle XVII. Està formada per una sola nau amb capelles laterals.
- Església de Sant Joan de Berga, d'orígens romànics (segle XIII) i molt reformada en època gòtica (segle XV) i durant el segle XVIII. Des de l'any 1983 és monument historicoartístic.
- Palau dels Peguera, que fou residència dels Peguera, senyors de Berga. Dels orígens romànics, no se'n conserva res, i l'actual edifici és probablement del segle XIV, amb modificacions del XVIII.
- Plaça de Sant Pere. El seu origen medieval es relaciona amb la construcció de l'antiga església romànica de Sant Pere, enderrocada durant el segle XVIII per construir-hi la nova de Santa Eulàlia. És l'espai central de les festes de la Patum.
- L'Ajuntament, a la plaça de Sant Pere. Va ser projectat l'any 1929 per l'arquitecte Emili Porta, amb una façana historicista d'intenció monumental.
- Cal Sarraís, edifici del 1740.
- Portal de Santa Magdalena, única porta medieval que es conserva de les set que tenia la ciutat.
- Capella de la Pietat, del segle XVII.
- Molí de la Sal, del segle XVIII.
- Santuari de la Mare de Déu de Queralt, del segle XVIII (la imatge és del segle XIV).

Berga se situa a 704 metres d'altitud. El terme municipal té tres entitats de població: Berga, amb 15.376 habitants l'any 2012; Cal Rosal, amb 669, i Sant Bartomeu de la Valldan, amb 800.

CLIMATOLOGIA

En general, el clima de l'Alt Berguedà (de Berga vers el nord) és fred i plujós, amb precipitacions que superen els 1.000 mm anuals, amb un mínim relatiu a l'hivern. La vegetació està constituïda principalment per pinedes de pi roig i rouredes. Als indrets ombrívols hi ha fageda i, d'una manera més localitzada, també trobem avetoses. A partir de 1.700 metres domina el pi negre i, per damunt dels 2.200, trobem prats alpins.

A la part sud, anomenada Baix Berguedà, el clima és mediterrani, amb una lleugera tendència continental. Les precipitacions oscil·len entre els 700 i 900 mm anuals, amb un mínim a l'hivern. La vegetació espontània és formada per carrascars als indrets més secs i sòls pobres i rouredes on plou més o on el sol és més profund. A la part central domina el roure valencià, mentre que a la part oriental i septentrional ho fa el roure martinenc. També trobem pinedes de pi blanc i pi roig. La part del sud es va veure greument afectada pels incendis de l'estiu de l'any 1994.

La neu i les allaus

La neu es fa present a les muntanyes més altes del nord durant els mesos d'octubre o novembre i aguanta fins a l'abril. A les serralades mitjanes, com els Rasos de Peguera, la temporada de neu més o menys estable es redueix als mesos d'hivern estricte, o sigui, de desembre a febrer, i a la resta de muntanyes com el Catllaràs, Tubau i Saldaguda, la presència depèn dels períodes meteorològics freds i nevosos de l'hivern, sense que la presència de neu sigui estable, si bé pot aguantar un temps determinat en obagues protegides del sol. La serra d'Ensija o el vessant nord del Pedraforca acostumen a aguantar la neu a les parts altes fins que les temperatures es disparen, termòmetre amunt, una vegada arriba la primavera.

El règim de neu depèn molt dels vents. Els de l'oest acostumen a portar núvols, però poca precipitació i poc fred. Els vents del nord difícilment arriben amb neu, tot i que siguin freds, ja que estem força al sud de la serralada principal; la barrera Cadí-Moixeró-Tosa d'Alp representa la darrera barrera definitiva perquè els vents del nord rarament portin núvols. Els règims de neu vénen de l'est i del nord-est, i és aquesta combinació la que porta precipitacions importants, fins i tot a cotes baixes.

Al Berguedà les muntanyes no tenen l'orografia ni acumulen precipitacions de neu suficientment altes perquè puguin ser considerades perilloses per la presència d'allaus. No obstant això, en casos excepcionals hi ha determinats indrets propensos:

- El vessant sud de la Tosa d'Alp, pel flanqueig anomenat del serrat Gran (vegeu itinerari 8).
- Les canals o torrenteres que es desprenen dels vessants nord del Pedraforca. Fins i tot, a vegades, poc caure una esllavissada pel tarteram situat sota dels Cabirols i que es localitza per sobre de la carretera del mirador (vegeu itinerari 4).
- El vessant sud de la serra del Cadí, per la part alta de les costes de Roset (vegeu itinerari 2).

L'EQUIP

És cert que els accidents de muntanya es deuen, sobretot, a mancances de l'equip que utilitzen els "muntanyencs" que "s'aventuren a les alçades". Cal recordar que la neu és present a les zones altes a l'hivern i principis de primavera, i que les temperatures i les condicions meteorològiques als cims del nord de la comarca, fins i tot a ple estiu, poden ser fredes.

L'equip més aconsellable a l'hora de vestir són les robes tèrmiques i lleugeres que trobarem a les botigues especialitzades de muntanya. Pantalons i jaquetes primes, transpirables i amb gran resistència al vent (goretex), acompanyades de roba interior tèrmica. A l'hivern, sobretot si anem a les zones altes, serà útil un anorac de plomes; avui dia existeixen petites jaquetes força polivalents, les quals, gràcies a la distribució de la ploma, gaudeixen d'una combinació pes-volum formidable.

BERGUEDÀ. 17 excursions a peu

SITUACIÓ I RELACIÓ DELS RECORREGUTS

1. Cap del Verd i Cap d'Urdet des del coll de la Mola
2. Comabona i pic de Costa Cabirolera des de Gresolet
3. Collada de Verdet – Pollegó Superior del Pedraforca
4. El Camaril – Pollegó Superior del Pedraforca
5. Pollegó Inferior del Pedraforca pel prat del Reu
6. Travessa de la serra d'Ensija des del pla de la Palomera
7. Penyes Altes de Moixeró pel refugi de Sant Jordi
8. La Tosa d'Alp pels rasos de Comabella
9. La Creueta i Pedra Picada des de Castellar de n'Hug
10. Rasos del Tubau des de Sant Jaume de Frontanyà
11. El Pedró i Falgars des de la Pobra de Lillet
12. El Pedró des de Sant Romà de la Clusa
13. Volta als Rasos de Peguera des del santuari de Corbera
14. La Figuerassa i Queralt des del castell de Sant Ferran
15. Serra dels Tossals des del túnel del coll de Jouet
16. Serra de Saldaguda des del monestir de la Portella
17. Camprodon des de Santa Maria de Merlès

Itinerari • 1

Cap del Verd i Cap d'Urdet des del coll de la Mola

Coll de la Mola • portell de l'Ós • collet del Pla de la Font • els Cavallets •
coll dels Belitres • Cap del Verd • Cap de Prats d'Aubes • els Tres Colls • Cap
d'Urdet • collada del Cap de la Baga Agra • font del Gall • coll de la Mola

Descripció

La serra del Verd es troba a la frontera amb el Solsonès i resulta un dels quadrants més allunyats i desconeguts de la comarca. Val a dir que aquesta excursió ens permetrà gaudir d'una calma, tranquil·litat i soledat gairebé garantides al cent per cent.

Destaca la bellesa del bosc de coníferes i la magnífica vista local que

tenim sobre el Pedraforca a mesura que pugem, que es veu del tot ampliada des del cim, amb la contemplació de tota la resta de serres que l'envolten i amb la perspectiva de la plana al sud. La serra del Verd és un dels millors punts d'observació de postes de sol a l'hivern. Una experiència gèlida però gratificant per als sentits.

Itinerari

- **Temps:** 4 hores i 45 minuts.
- **Desnivell:** 689 metres de pujada i 689 metres de baixada.
- **Dificultat:** Mitjana.
- **Punts d'aigua:** No trobem fonts fins al flankeig pel vessant nord de l'alta carena, quan anem de retorn del darrer cim, on hi ha les fonts del Gall i la situada abans d'arribar al coll dels Belitres, per la qual cosa resulta del tot aconsellable iniciar l'ascensió amb la reserva d'aigua necessària.
- **Accés:** El coll de la Mola és accessible des de Gósol per una llarga pista de

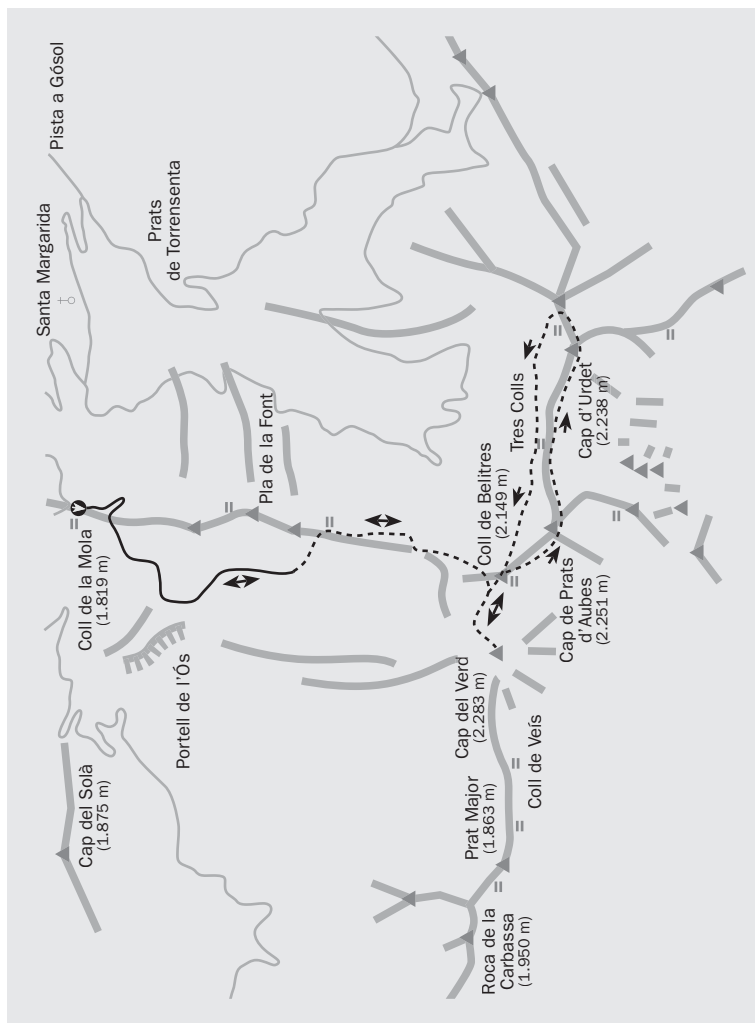
7 quilòmetres, 6,4 dels quals són de terra. La pista és transitable amb vehicle convencional. És la pista que passa pel costat de l'església de Santa Margarida. Al sortir de Gósol hem de seguir les indicacions de "El Verd".

0 h. Coll de la Mola (1.819 metres). Al mateix coll convergeixen quatre brancals de pista forestal. El primer, el que procedeix del vessant est de la vall, que és que hem fet servir per assolir el coll pel trajecte motoritzat. La segona branca és la continuació natural de la primera, o sigui, el vessant de la

BERGUEDÀ. 17 excursions a peu

El Pedraforca, amb la característica Enforcadura i els dos Pollegons, des de prop del Cap d'Urdet

BERGUEDÀ. 17 excursions a peu

pista que, un cop travessat el coll, baixa vers el cantó contrari, a ponent, tot davallant cap a la vall de Tuixén. Les altres dues branques pugen paral·leles vers el nord i es connecten al cap de cinc minuts de marxa. Nosaltres recomanem pujar per la de la dreta, que guanya altitud de manera més decidida des de bon principi. La branca de l'esquerra, més suau (i segura-

ment l'originària de totes dues), dibuixa un gran revolt i guanya alçada de manera més moderada.

5'. Bifurcació de pistes. La branca que prové de la nostra esquerra és la pista paral·lela que naixia al mateix coll i que aquí s'hi ajunta. Continuem pujant cap a la nostra dreta per una pista ampla i evident que guanya metres de manera molt suau i que s'orienta vers l'O-SO.

El castell de Gósol

Aquestes runes es localitzen a l'anomenat Tossal. El castell va ser un punt dominant en les rutes de pas de la Cerdanya i Occitània. Sabem que ja existia durant el segle XI. El castell pròpiament dit es troba a la part més alta, on actualment hi ha una esplanada de 18 x 21 m de llarg. El poble es va estendre a llevant i migjorn de la fortalesa senyorial. Dins del recinte també hi ha les runes de Santa Maria de Gósol. Aquesta església fou sempre parroquial i en tenia diverses de sufragànies (la de Sant Andreu de l'Espà, la de Faners, el castell de Fraumir, la de Sant Vicenç de Moripol i la de Santa Eulàlia de Bonner). Actualment les restes estan molt malmeses. D'aquesta església procedeix una imatge romànica de la Mare de Déu, que es conserva al Museu d'Art de Catalunya, a Barcelona, catalogada amb el número 15.936.

Les runes del castell càtar de Gósol, amb el Cadí al fons

15'. Portell de l'Ós. Tanca a la pista. Mirador natural de la pista sobre els cingles que resten als nostres peus i que s'orienten vers la vall de Tuixén. La pista, ampla i evident, continua ara cap al sud, amb tendència després vers el SE. Avancem per un tram força horitzontal, on fins i tot, en determinats trams, perdem alçada de manera molt poc perceptible. La pista discorre per trams de prats petits enmig del bosc, a la vora d'una mena de riera eixuta.

35'. Bifurcació. Deixem de banda una pista que surt a la nostra dreta. Nosaltres continuem en la mateixa direcció que hem dut fins a aquest punt, o sigui, vers el S-SE.

50'. Zona de prats i gran revolt de la pista. En aquest punt deixem la pista per pujar pel senderó que neix a l'esquerra i que puja vers el SE, al costat d'una mena de torrentera seca. La pista que ara abandonem dóna pas a un corriol de muntanya que transcorre entre prats inclinats i trams de bosc obert.

1 h. Collet del Pla de la Font (2.004 m). Gran vista panoràmica. Ample coll que ens situa al dors del gran llom que hem de seguir per pujar cap a dalt de la carena. L'aresta herbosa i amplíssima rep el nom dels **Cavallets**. Pujada suau però constant per una pista orientada sempre al sud.

1 h 20'. Abandonem la pista que continua cap a la nostra dreta per continuar pujant pel mig de prats d'herba de suau inclinació. Seguim en direcció sud per camí marcat.

1 h 25'. Retrobem de nou la pista que prèviament havíem abandonat i que s'uneix al camí pel seu marge dret. En realitat, aquest petit tram

de cinc minuts que hem fet sense seguir la pista era una dreuera. A partir d'aquest moment, però, ja no abandonem la pista. El coll ja s'endevina força proper.

1 h 30'. Coll dels Belitres (2.149 m). Ample i marcat coll. Ja som dalt de la serra principal. Per accedir al cim més alt ens dirigim cap a l'O-NO. Pujada suau i constant, amb diverses roderes que fan camins paral·lels. A la part alta de la pujada els camins canvien d'orientació i es dirigeixen més cap al SO; aquest canvi d'orientació ja és molt a la part alta, força a prop del cim. Al marge esquerre dels camins paral·lels apareix un filat que s'estén fins al cim.

1 h 55'. Cap del Verd (2.283 m). Cim molt planer i de gran proporcions, que és el sostre de la serra del Verd. Bones vistes panoràmiques sobre el Pedraforca, el Cadí, la serra d'Ensijsa i el Port del Comte. Al cim trobem una caseta amb registre i dos panells d'orientació que ens permeten identificar les grans panoràmiques del cim: el primer ens informa de quins cims es veuen cap al nord, l'est i l'oest; el segon, situat un centenar de metres vers el sud, ens indica quines serres veiem en la perspectiva que s'estén cap a la Catalunya Central. Una vegada finalitzada l'estada al cim, hem de retornar sobre les nostres pròpies passes.

2 h 10'. Coll dels Belitres (2.149 metres). De retorn al coll, deixem a la nostra esquena la pista per la qual hem pujat prèviament per assolir aquest punt i ens encaminem cap a l'E-SE. Just quan comencem a pujar el llom boscós, observem a la nostra esquerra un camí ample que arriba al coll. Ara hem de dei-

BERGUEDÀ. 17 excursions a peu

xar de banda l'esmentat camí, ja que ens interessa pujar per la línia de la carena, però resulta interessant observar aquest punt d'unió, ja que hi tornarem més tard per retrobar-nos amb el coll que ara abandonem. La pujada del llom boscós es fa pel marge esquerre d'un filat, a través d'un caminet marcat. Travessem una petitíssima tartera per sota d'uns grenys rocallosos. Just passat aquest tram, pugem directament cap a la carena i, de sobte, arribem al punt més alt d'aquesta zona intermèdia.

2 h 25'. Cap de Prats d'Aubes (2.251 m). Cim amb molt poca personalitat, ja que hi ha una bona part de la carena —que, a més, és boscosa— que es manté a la mateixa alçada. Seguim per la part més alta del llom i ens dirigim a l'est. El camí es torna a marcar d'una manera tènue per aquesta part alta. Malgrat la manca de camí traçat, la línia que cal seguir

és força evident, ja que ve marcada per la mateixa carena.

2 h 45'. Els Tres Colls (2.132 m). Tal com diu el nom, passem tres colls seguits, un al costat de l'altre. El camí, que en aquest sector és més marcat, discorre primer pel vessant nord i després pel vessant sud. Una vegada assolit el tercer petit coll, continuem per l'aresta ascendent cap a l'est. En determinats trams trobem rastres de camí. Avancem per terreny evident, entre prats i bosc obert.

3 h. Cap d'Urdet (2.238 m). Vèrtex geodèsic. El cim és la part més alta d'un conjunt de prats envoltats de bosc. Malgrat tot, té una bona panoràmica. Des del cim, davаллем en direcció NE per prats i bosc obert fins a una gran clariana propera al cim i ben visible des d'allí.

3 h 5'. Collada del Cap de la Baga Agra (2.207 m). Es tracta de la gran clariana al bosc que es veia des del cim. En aquest punt aban-

El Cap del Verd vist des del Cap d'Urdet

Gósol i Picasso

El famós pintor es va instal·lar al poble l'any 1906, en concret a la fonda Cal Tampanada. Es diu que en aquest indret el jove artista va canviar el seu estil, va tenir una veritable transformació, va canviar de paleta, de traç i de ritme compositiu. Va fer servir la seva companya de llavors, Fernande Olivier, com a model. Altres temes que el van inspirar a pintar van ser el mateix poble, la gent vilatana, els braus i els cavalls. Avui dia es poden veure reproduccions dels quadres al petit museu dedicat a l'estada de Picasso al mateix poble de Gósol. Entre les obres pintades a Gósol, destaquen Dona dels pans, Pastor amb cistell, L'harem i Tres nus.

donem definitivament la carena i anem a la recerca del camí situat a tocar del llom, pocs metres per sota, i que inicia un llarg flanqueig de retorn, en direcció oest, tot passant per sota de la carena que prèviament hem anat resseguint per la part alta.

3 h 15'. Font del Gall. Font feta malbé, situada al camí mateix. Cal continuar pel marcat corriol cap a l'oest.

3 h 20'. Els Tres Colls (2.132 m). De nou, per un centenar de metres, som dalt de l'aresta. (Ara comprendrem per quin motiu aquest tram tenia el camí més marcat que la resta de la carena, ja que és comú tant per al camí d'anada com per al de tornada.) Passat el tercer coll, tornem a abandonar l'aresta i continuem pel corriol que segueix el seu llarg flanqueig per l'obaga, sempre vers l'oest.

3 h 35'. Font preparada per abeurar el bestiar. Continuem l'únic camí traçat cap a l'oest.

3 h 45'. Coll de Belitres (2.149 m). De nou coincidim amb l'aresta en un punt que ja ens resulta familiar, perquè prèviament ja hem passat per l'indret. Si fem memòria, hem anat a parar al coll pel camí que abans havíem vist a mà esquerra i que ja havíem indicat com a punt d'unió entre l'anada i la tornada. Encaminem, doncs, les nostres passes vers el nord, tot baixant per la mateixa pista que hem utilitzat per pujar en el trajecte d'ascensió.

4 h 5'. Collet del Pla de la Font (2.004 m). Abandonem el llom i baixem per la torrentera seca que es troba a la nostra esquerra. Només cal fer memòria per desfer el traçat de l'itinerari de pujada. Ràpidament anem a parar a la pista, que cal resseguir vers el nord per tornar al punt de partida.

4 h 45'. Coll de Mola (1.819 m). Arribem a l'esmentat punt tot desfer la llarga i marcada pista que ja coneixem, perquè també l'hem utilitzat per fer la pujada al cim.

